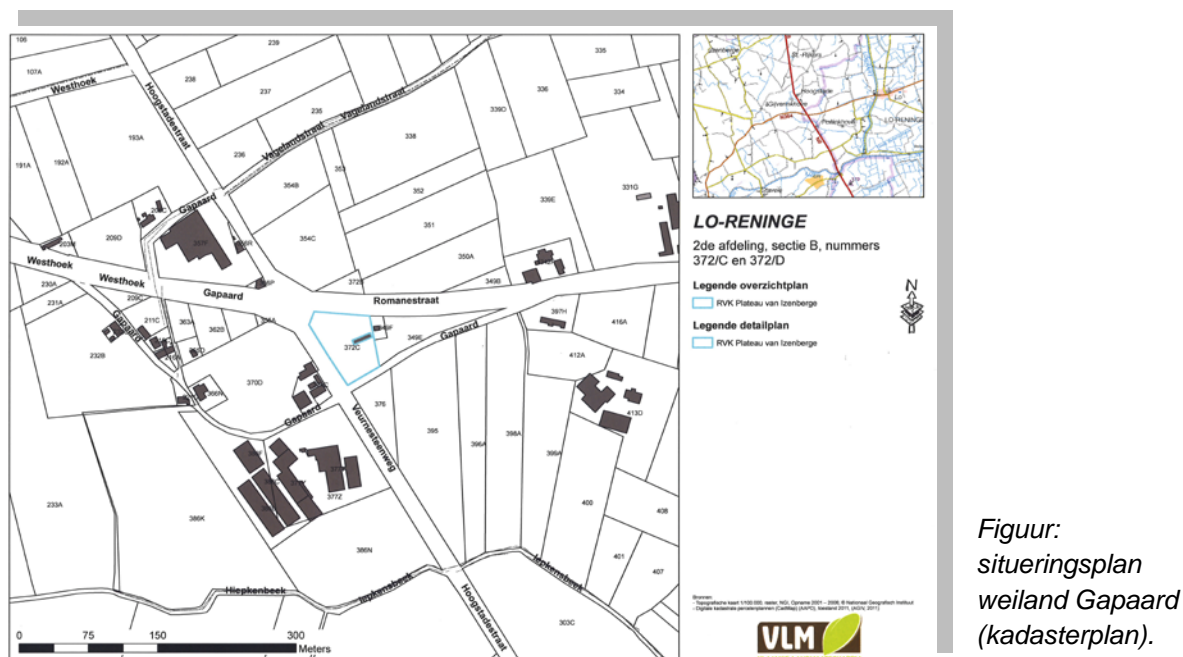

Ruilverkaveling Sint-Rijkers: restauratie militaire veldkeuken Gapaard (Lo-Reninge)

In het kader van de ruilverkaveling Plateau van Izenberge werd op 9 april 2009, in functie van het toekomstige ruilverkavelingsproject Pollinkhove, een weilandperceel gekocht door de Vlaamse Landmaatschappij (Lo-Reninge, 2^e afd., sectie B, nr. 372C, opp. 0,3830 ha). Dit perceel ligt langs de gewestweg Veurne-Ieper (N8) tussen de Romanestraat en de Gapaard (grondgebied Lo-Reninge, Pollinkhove).

*Figuur:
situeringssplan
weiland Gapaard
(kadasterplan).*

Op het weiland staat een landgebouwtje (Lo-Reninge, 2^e afd., sectie B, nr. 372D, opp. 0,0115 ha) dat in de Eerste Wereldoorlog fungeerde als militaire veldkeuken. Dit gebouwtje met waterput werd bij Ministerieel Besluit van 28 juli 2011 definitief beschermd als monument.

Foto: achterzijde van de als monument beschermde Belgische militaire veldkeuken. VLM, 2010.

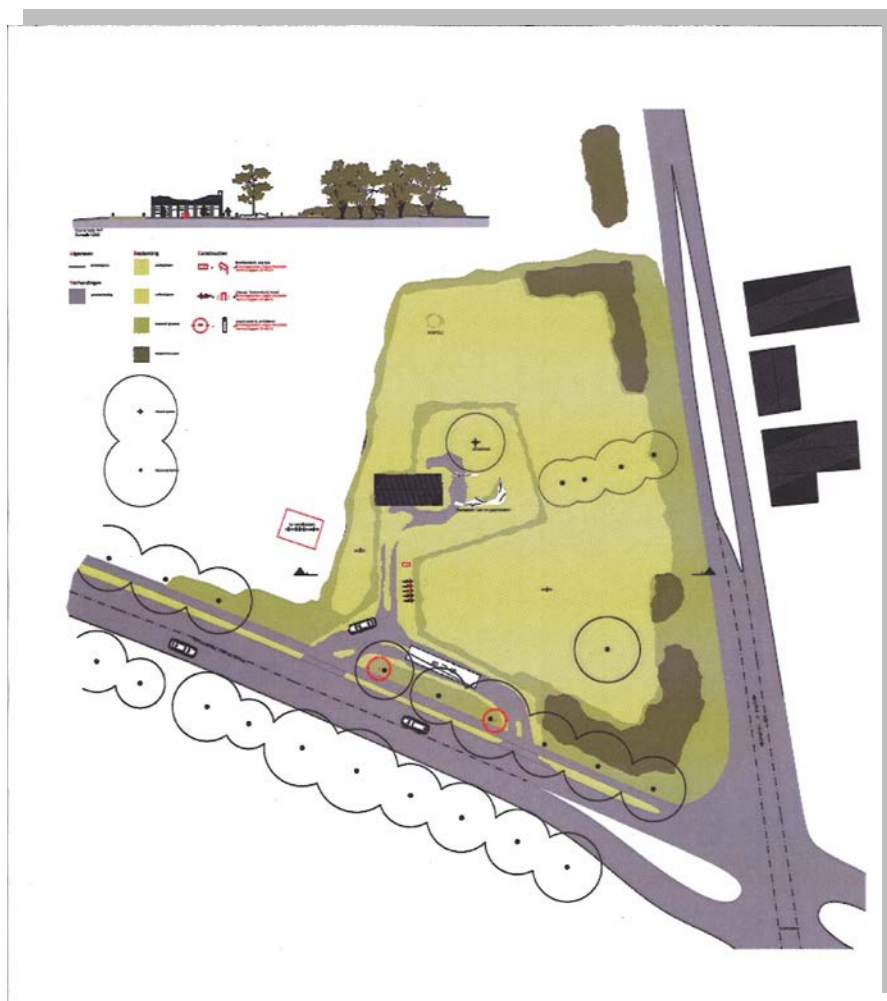
Deze veldkeuken vormt het laatste restant van het "Camp des Américains". Dit kamp werd gebouwd in de zomer van 1917 en bood onderdak aan een Belgisch infanteriebataljon (ca. 650 à 750 man). Het kamp bestond uit 14 bakstenen slaapbarakken voor soldaten en onderofficieren. De officieren hadden een luxueuzer bestaan in de omliggende boerderijen op de Gapaard.

Door de Monumentenwacht Vlaams Brabant vzw werd op 19 april 2010 een inspectieonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek kaderde in de inspecties van WO1-erfgoed in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, Ruimte en Erfgoed, afdeling West-Vlaanderen. De bouwfysische toestand van veldkeuken was over het algemeen als slecht te beschouwen en een restauratie drong zich op.

De afdeling Algemene Technische Ondersteuning van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (Cel Fotogrammetrie – Topografie) maakte een fotogrammetrische opmeting van de veldkeuken (februari 2010).

In het kader van de werking rond WO1-erfgoed, mede ingegeven vanuit de nakende herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog, was de Stad Lo-Reninge vragende partij om een project uit te werken rond deze Belgische militaire veldkeuken. Binnen de VVV Lo-Reninge werd een autocar-arrangement ontwikkeld waarbij de site van de veldkeuken een vaste stopplaats kon worden.

Voor de inrichting van de site werden eerder 2 projecten ingediend die kaderden in het Impulsfonds 100 jaar Grote Oorlog en het Interreg IV-project Transmussites 14-45. Doelstelling was de toeristisch-recreatieve ontsluiting van deze unieke erfgoed-site, waar het verhaal wordt gebracht van de voedselverdeling aan soldaten in zowel de Belgische als Franse sector. De site moest tevens fungeren als rustpunt voor recreanten. Hiertoe werd voorgesteld om het weilandperceel in te richten met parkeergelegenheid (ook voor bus), fietsenstalling, (half-)verharding naar het gebouw, picknickplaats, groenvoorziening en bebording. Voor de onthaalinfrastructuur werd voorgesteld te werken met de ontwikkelde huisstijl voor de herdenking van de Eerste Wereldoorlog (Westtoer / Prov. W-Vl.).

Figuur: conceptplan inrichting site militaire veldkeuken (Buro Groen bvba i.k.v. project Transmussites 14-45).

Geen van beide projecten werd weerhouden o.m. wegens de onduidelijke situatie omtrent de aanleg van het nieuw tracé van de gewestweg Veurne-leper (N8) en de strikte timing van het Interreg IV-project. Inmiddels werd bekend dat het nieuw tracé komt te liggen vlak naast de te verwijderen elektriciteitscabine die paalt aan de site (kant Lo-Reninge).

Figuur: voorstel tracé N8 t.h.v. de Gapaard in Lo-Reninge

Voor de veldkeuken zelf, zou na eigendomsoverdracht van het gebouw van de VLM naar de Stad Lo-Reninge, een restauratiedossier worden opgemaakt en een restauratiepremie aangevraagd bij Onroerend Erfgoed. Mede daar de inrichtingsprojecten voor de site niet werden goedgekeurd, stelde de Stad Lo-Reninge op het einde van 2012 voor om de voorgestelde werken inzake restauratie en omgevingsaanleg uit te voeren in het kader van de ruilverkaveling.

Na instemming van de commissie van advies en het comité van de ruilverkaveling Sint-Rijkers in zitting van 6 maart 2013 werd de vraag gesteld aan Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur om het weilandperceel met de veldkeuken op te nemen in het blok van de nabijgelegen ruilverkaveling Sint-Rijkers. De site ligt in de toekomstige ruilverkaveling Pollinkhove, maar eventuele werken zijn pas gepland na de herdenkingsperiode 14-18. Belangrijke motivatie is het dringend karakter van de restauratie (slechte bouwfysische toestand) en de timing van de herdenking 14-18. De Vlaamse Landmaatschappij heeft als eigenaar zorgplicht maar kan zelf geen subsidies krijgen voor de restauratiewerken.

Bij schrijven van 30 september 2013 gaf minister Schauvliege principieel instemming met:

- de opname van het weilandperceel (nrs. 372C en 372D) in het ruilverkavelingsblok Sint-Rijkers;
- de subsidiëring van de restauratie van de veldkeuken, van de evocatie van het afgebroken deel van de veldkeuken en de ontsluiting en de landschappelijke inrichting van het weilandperceel door het Vlaamse Gewest onder de voorwaarde van een sluitende restfinanciering van 20% van de werken die niet door het Vlaamse Gewest worden gefinancierd;
- de overdracht, bij het verlijden van de ruilverkavelingsacte Sint-Rijkers, van het weilandperceel (en bebouwing) aan de Stad Lo-Reninge als maatregel tot landinrichting, waarbij de waarde van de percelen volledig ten laste is van het Vlaamse Gewest.

De ontwerpopdracht werd door het ruilverkavelingscomité Sint-Rijkers toegewezen aan het studie bureau Lobelle uit Varsenare. Na bespreking van het voorlopig ontwerp met Onroerend Erfgoed (17 maart 2015) en de begeleidingsgroep (1 april 2015) bleek dat de voorstellen inzake consolidatie/restauratie van de keuken en de bijbehorende omgevingsaanleg te duur waren. Er werd beslist om het om het onthaal en de omgevingsaanleg zo “basic” mogelijk te houden teneinde de inrichtings- en latere beheerkosten te beperken.

Op basis van deze aanbevelingen werd het definitief ontwerp opgemaakt en gefinaliseerd in de loop van augustus 2015.

Het uitvoeringsdossier bevatte twee delen:

- Restauratie militaire keuken en waterput + evocatie voormalig bouwvolume (80% VI. Gewest, 10% provincie en 10% Lo-Reninge)
- Omgevingswerken (80% VI. Gewest 20% Lo-Reninge)

De raming (incl. BTW) bedroeg resp. 106.129,88 euro en 50.117,60 euro (totaal: 156.263,44 euro).

De werken werden eind augustus 2016 gestart en zullen tegen het moment van de inhuldiging (zon. 28 mei 2017) quasi volledig uitgevoerd zijn. De aannemer was de bvba Betonbouw Bentein uit Langemark. De Vlaamse Landmaatschappij coördineerde de werken (leidend ambtenaar: Pieter Balliauw en toezichter: Filiep Warlop).

Figuur: inrichtingsconcept site militaire veldkeuken, VLM 2016 naar ontwerp van Studiebureau Lobelle

Het ontwerp werd zo geconcipieerd dat bezoekers aan de site worden geleid via de Romanestraat. Er werd niet meer voorzien in de aanleg van een parkeerruimte voor een bus. Deze kan gewoon stilstaan voor de elektriciteitscabine, de mensen laten uitstappen en dan doorrijden richting Lo-Reninge tot op het punt waar de Gapaard op de Romanestraat komt. Daar kan de bus parkeren. De bezoekers aan de site kunnen dan te voet terugkeren langs de Gapaard naar de bus of (bij slecht weer) via het fietspad langs de Romanestraat. Voor de elektriciteitscabine kunnen op het bestaande openbaar domein (Romanestraat) een drietal wagens parkeren. Ondanks eerdere plannen zal Eandis de schakelpost niet verplaatsen.

De toegang tot het weilandperceel gebeurt via een plaatselijke inbuizing van de bermgracht langs de Romanestraat, aansluitend op toegang tot de schakelpost. Het onthaal werd georganiseerd aan de ingang van het weiland op een kleine, met grote betontegels verharde ruimte, waarop enkele fietssteunen en een aanduidingsbord van de oorlogssite worden geplaatst (huisstijl oorlogssites WO1). Als bezoeker loop je via los van elkaar liggende, grote betontegels (stapstenen) richting militaire keuken. Een infodrager (huisstijl oorlogssites WO1) werd opgehangen aan de voorzijde van de gevel van de keuken.

Het toegangspad en de directe omgeving rond de keuken werd d.m.v. een draadafsluiting afgerasterd en aangelegd als een regelmatig te maaien grasveld.

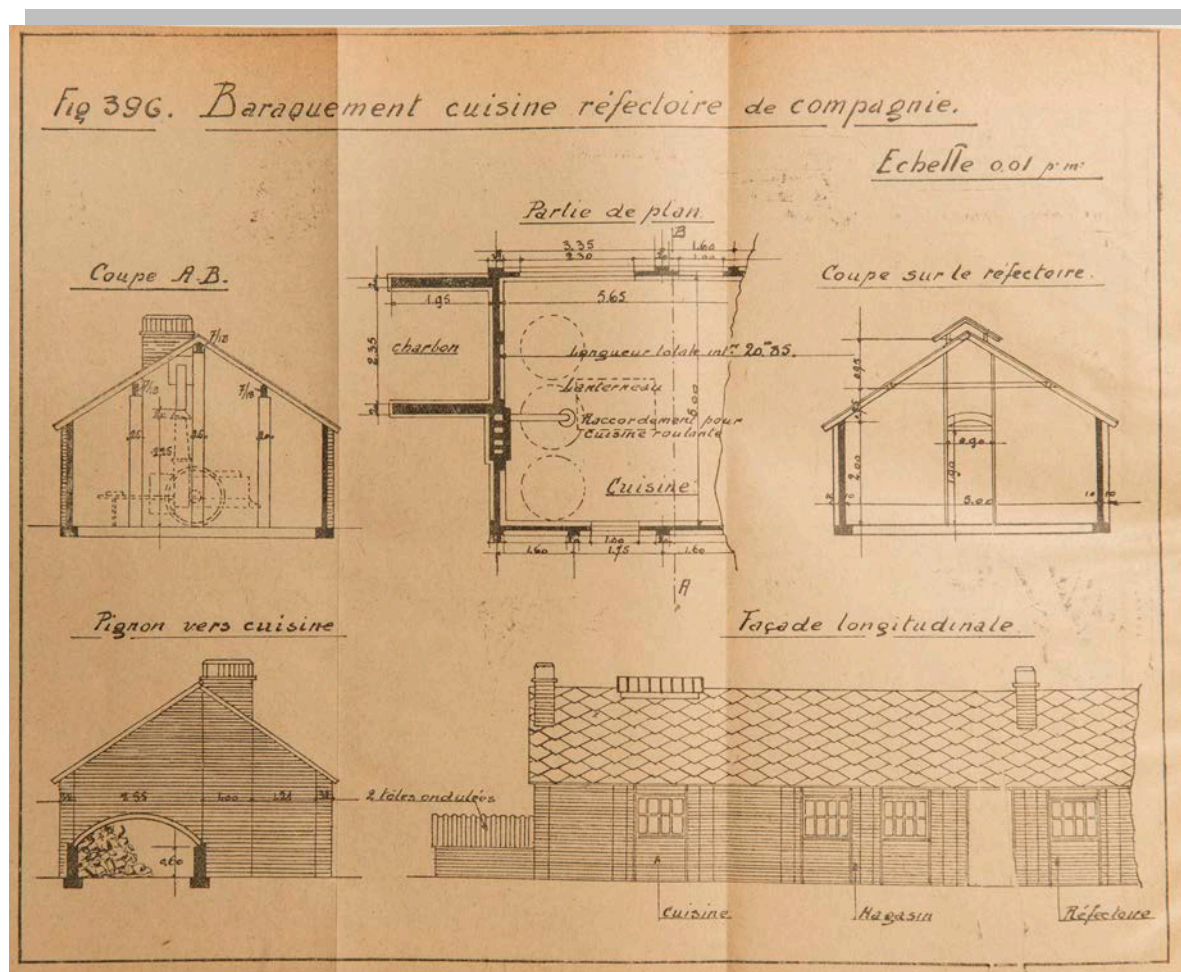
Onder het stalen frame, dat het verdwenen bouwvolume van de voormalige uitbouw van de keuken evoceert, werd een picknickruimte ingericht (picknickbank met afvalbak). Het vloeroppervlak werd uitgewerkt in gepolierde beton. Het resterend, rechtstaand buitenmuurtje van het verdwenen bouwvolume diende noodgedwongen opnieuw opgetrokken in baksteen.

Figuur: visualisatie stalen raamwerk (verdwenen bouwvolume), VLM 2016

Vanaf de picknickruimte kan rechtstreeks de keuken worden betreden (deuropening westgevel). Het pad tussen de picknickruimte en de Gapaard (zuidelijke openbare weg) werd niet uitgewerkt in stapstenen (enkel de aanzet). Ter hoogte van de waterput werd een klaphekje geplaatst dat uitgeeft op de Gapaard.

Het gebouwtje van de militaire keuken werd geconsolideerd/gerestaureerd en het dak volledig vernieuwd. Enkel de niet eerder dichtgemetselde deur- en vensteropeningen bleven open en werden hersteld. Het vloeroppervlak werd uitgewerkt in gepolierde beton. In functie van de stabiliteit werd beslist om het stalen raamwerk door te trekken in de keuken zelf.

Figuur: technisch detail van een militaire veldkeuken; Manuel du sous-officier du génie en campagne, 1919. Centrum voor Historische Documentatie van de Krijgsmacht, Evere. Foto VLM, 2016

De binneninrichting van de keuken gebeurde door de gemeente Lo-Reninge. In het gebouwtje werden foto's van de Gapaard en omgeving uit de "Grote Oorlog" opgehangen. Het verzamelen van de meeste illustraties en bijhorende tekstjes gebeurde door Willem Wackenier. Drie ijzeren kuipen waarin werd gekookt, werden opgesteld in de keuken.

Het weilandperceel werd ingericht i.f.v. begrazing door schapen. In de hoek van de Gapaard en de N8, waar zich ook de diensttoegang bevindt tot het perceel (hekken), is een kleine, overdekte schuilplaats gebouwd voor de schapen. De bestaande waterput is voorzien van een drinkpompje.

Het metselwerk van de waterput werd gerestaureerd en om veiligheidsredenen bovenaan afgewerkt met een persrooster.

De overige inrichting van het weiland werd beperkt tot het inbrengen van wat landschappelijke beplantingen (gemengde houtkant, solitaire zomereiken en elzenkant) teneinde het landschapsbeeld kwalitatief op te krikken. Aan de oostzijde van het perceel ging belangrijke aandacht uit naar het visueel afschermen van de elektriciteitscabine (elzenkant). Aan de zuidzijde van de veldkeuken werd een solitaire notelaar geplant.

De totale kostprijs van de uitgevoerde werken bedroeg 193.707 euro. De verdeling van de subsidies was als volgt: Vlaamse gemeenschap 80%, provincie West-Vlaanderen 10% en de stad Lo-Reninge 10 %

De stad Lo-Reninge zal instaan voor het beheer van de site. Voor de schapenbegrazing wordt samengewerkt met een lokale bewoner uit de omgeving.

Brugge, 11 mei 2017
Frank Debeil
VLM Regio West
Projectteam-medewerker Onroerend Erfgoed
frank.debei@vlm.be
04.92/34.82.24